

توافق تهران و آژانس در برابر مهندسی بن‌یست

یادداشت

عابد اکبری

کارشناس مسائل بین‌الملل

ایران در سال‌های اخیر از رهگذر تعامل فنی و مستمر با آژانس کوشیده است روایت خود از برنامه هسته‌ای را در قالبی شفاف و مبتنی بر منطق فنی تثبیت کند. این رویکرد برآمده از فهمی عمیق نسبت به اهمیت حفظ مسیر دیپلماسی و پرهیز از تشدید تنش‌هایی است که می‌توانند پرونده هسته‌ای را از حوزه تخصصی به میدان کشاکش‌های سیاسی و امنیتی منتقل کنند. همکاری مستمر با آژانس بخشی از راهبرد کلان برای تقلیل هزینه‌های ژئوپلیتیکی و کاهش اجماع‌سازی‌های خصمانه علیه ایران بوده است.

با این حال، اسرائیل به عنوان کنشگری که بقای استراتژیک خود را در حفظ برتری مطلق نظامی و اطلاعاتی در منطقه تعریف کرده، برنامه هسته‌ای ایران را تهدیدی علیه نظم مورد نظر خود در خاورمیانه می‌داند. راهبرد کلیدی تل‌آویو، امنیتی‌سازی برنامه هسته‌ای ایران و تقلیل آن به یک پرونده تهدید در نظام بین‌الملل است. این هدف از طریق سناریوسازی‌های اطلاعاتی، افشای اسناد ادعایی، نفوذ در نهادهای بین‌المللی از جمله آژانس و شکل‌دهی به فضای رسانه‌ای-سیاسی علیه ایران پیگیری می‌شود. اسرائیل در چهارچوب این راهبرد می‌کوشد معادله تعامل فنی تهران با آژانس را دچار اختلال کند و مسیر دیپلماسی را مسدود سازد.

در مقابل، ایران با اتکا به رویکردی ترکیبی از «قدرت نرم» و «قدرت هوشمند» تلاش کرده است با حفظ همکاری فنی با آژانس از تشدید بحران جلوگیری کند. رویکرد تهران بر مبنای مدیریت تنش، پاسخ‌گویی شفاف به پرسش‌های فنی آژانس و همزمان حفظ ظرفیت‌های راهبردی در حوزه فناوری صلح‌آمیز هسته‌ای طراحی شده است. این رویکرد به‌رغم فشارهای خارجی، توانسته جایگاه فنی ایران را نزد آژانس تثبیت کند و از سیاسی شدن کامل پرونده جلوگیری کند. انتقاد محکمو توافق تهران و آژانس در مسیر ادامه همکاری‌ها و حل موضوعات باقی‌مانده، بار دیگر نشان داد که ایران با بهره‌گیری

از دیپلماسی فنی و بهره‌برداری دقیق از چهارچوب‌های حقوقی موجود قادر است راهبرد اسرائیل برای امنیتی‌سازی پرونده را تا حد زیادی خنثی کند. در حالی که رژیم اسرائیل تلاش داشت با تحریک فضای رسانه‌ای، تحت تأثیر قرار دادن گزارش‌های آژانس و فشار بر اعضای شورای حکام، شرایط را برای اجماع‌سازی علیه ایران فراهم کند، تهران با رویکردی پیش‌دستانه و مبتنی بر منطق دیپلماسی عملاً مانع از تغییر مسیر پرونده از فنی به امنیتی شد.

در این میان، آژانس بین‌المللی انرژی اتمی نیز به‌عنوان نهادی تخصصی با اختیارات فنی مشخص نقشی تعیین‌کننده دارد. هرچند فشارهای سیاسی می‌توانند استقلال این نهاد را به چالش بکشند اما ایران با تأکید بر همکاری‌های شفاف، امکان مانور بازیگران مداخله‌گر را کاهش داده است. کارآمدی نهادهایی نظیر آژانس، تنها زمانی تضمین می‌شود که در برابر موج‌سواری بازیگران سیاسی، بر اصول تخصصی و بی‌طرفی خود پایدار بمانند.

از منظر ژئوپلیتیکی، آنچه در حال وقوع است، مصداق روشنی از رقابت‌های ساختاری قدرت در منطقه‌ای چندقطبی و بی‌ثبات است. جمهوری اسلامی ایران بر دیپلماسی فنی و حفظ نهادهای بین‌المللی تکیه دارد اما رژیم اسرائیل بر تحریک فضای بین‌المللی، تهدید و حتی عملیات سایبری با اطلاعاتی متمرکز است.

تجربه اخیر نشان می‌دهد که در بستری این چنین پُر آشوب، دیپلماسی فنی، پاسخ‌گویی فعال و هوشمندی در تنظیم روایت، می‌تواند راهی برای خنثی‌سازی استراتژی‌های تنش‌آفرین باشد. تهران اگر بتواند این مسیر را با ثبات ادامه دهد و آژانس نیز از ایفای نقش فنی خود منحرف نشود، احتمال گشودن مسیرهای جدیدی برای حل‌وفصل اختلافات بدون نیاز به تقابل پرهزینه افزایش خواهد یافت. در نهایت، پرونده هسته‌ای ایران دیگر صرفاً یک موضوع تکنیکی نیست، بلکه بازتابی از ساختار قدرت در منطقه و جهان است. اگرچه روایت صلح‌آمیز ایران در فضای ملتهب بین‌المللی همواره با تردیدهایی مواجه بوده، اما آنچه در عمل رخ داده، مؤید این نکته است که تهران به خوبی قواعد بازی را می‌شناسد و می‌داند چگونه در زمینه بازی کند که رقابیش آن را طراحی کرده‌اند.

وزیر خارجه در گفت‌وگوی ویژه خبری از توافق با آژانس دفاع کرد

بازگشت همکاری‌ها با حفظ ملاحظات تهران

عراقچی می‌گوید هر اقدام آینده آژانس پس از بررسی در شورای عالی امنیت ملی و در نظر گرفتن نگرانی‌های امنیتی کشور انجام خواهد شد

سیاست خارجی

قاهره در روز ۱۹ شهریورماه شاهد رویدادی بود که بسیاری از ناظران آن را یکی از مهم‌ترین تحولات دیپلماتیک پس از جنگ ۱۲ روزه ایران، و اسرائیل توصیف کردند. سید عباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران و «افانل گروسی»، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در پایتخت مصر توافق‌نامه‌ای امضا کردند که به از سرگیری همکاری‌ها و بازگشت بازرسی‌های آژانس از تأسیسات هسته‌ای ایران منجر خواهد شد. این توافق در حالی شکل گرفت که همکاری تهران و آژانس به دنبال حملات اسرائیل و نیز حمله آمریکا به تأسیسات هسته‌ای ایران به حالت تعلیق درآمده بود.

پس از امضای توافق با نگاهی امیدوارانه اعلام کرد که «گامی مهم در مسیری درست برداشته شده است.» او توضیح داد که گفت‌وگوها در شرایطی تازه انجام شد؛ شرایطی که بعد از حملات به تأسیسات هسته‌ای ایران به وجود آمد و ضرورت بازتعریف روابط را برای هر دو طرف آشکار کرد. عراقچی نیز با تأکید بر اینکه این توافق چهارچوبی نو برای همکاری است، یادآور شد که تمام مفاد آن در شورای عالی امنیت ملی بررسی و تصویب شده و بر اساس الزامات قانونی مجلس نیز طراحی گردیده است. به گفته او مهم‌ترین ویژگی توافق این است که نگرانی‌های امنیتی ایران به رسمیت شناخته شده و همکاری‌ها باید در قالبی جدید و متناسب با شرایط تازه ادامه یابد. با این حال وزیر خارجه ایران گفت که توافق اخیر هیچ دسترسی تازه‌ای برای او ایجاد نمی‌کند. او توضیح داد که شکل و زمان بازرسی‌ها به مذاکرات جداگانه‌ای در آینده موکول شده و صرفاً پس از گزارش‌دهی ایران مورد بررسی

قرار خواهد گرفت. از نگاه عراقچی این سازوکار تازه، پنهان‌جویی‌های گذشته را از میان می‌برد و کسانی را که به دنبال بهره‌برداری سیاسی از پرونده هسته‌ای ایران بودند، عملاً خلع سلاح می‌کند. با وجود این وزیر خارجه ایران تأکید کرد که تداوم این توافق منوط به آن است که هیچ اقدام خصمانه‌ای علیه جمهوری اسلامی صورت نگیرد. به گفته او در صورت فعال شدن «مکانیسم ماشه» اجرای توافق نیز به‌طور کامل متوقف خواهد شد.

موضوع حساس دیگری که وزیر خارجه ایران به آن پرداخت، سرنوشت ذخایر اورانیوم غنی‌شده ایران بود. او اعلام کرد که بخش مهمی از این ذخایر زیر آوار تأسیسات بمباران‌شده قرار دارد و اکنون سازمان انرژی اتمی در حال ارزیابی میزان دسترسی به آن مواد است. تصمیم نهایی درباره نحوه برخورد با این ماده نیز به شورای عالی امنیت ملی واگذار شده است.

عراقچی تأکید کرد که هیچ بازرسی از سوی آژانس بدون تأیید این شورا انجام نخواهد شد و حتی در تأسیسات آسیب‌دیده، ابتدا باید اقدامات ایمنی و زیست‌محیطی لازم صورت گیرد. این توافق در حالی صورت گرفته است که مجلس شورای اسلامی پس از حملات اسرائیل به ایران و جنگ ۱۲ روزه در مصوبه‌ای همکاری‌های ایران با آژانس را به حالت تعلیق در آورده بود. عراقچی پس از سفر قاهره یادآور شد که تفاهم جدید با آژانس کاملاً منطبق با قانون مجلس است و دقیقاً در همان مسیری حرکت می‌کند که قانون تعیین کرده است.

این توافق نگرانی‌های امنیتی ایران را مورد توجه قرار می‌دهد، حقوق ایران را به رسمیت می‌شناسد و شکل تازه‌ای از همکاری با آژانس را تعریف می‌کند؛ همه آنچه که خواسته‌های اصلی ایران بوده و اکنون در این توافق گنجانده شده است.

بنیانه تروئیکای اروپایی در آژانس گفت: «دلگرم‌کننده است که ایران همچنان در چهارچوب معاهده منع گسترش سلاح‌های هسته‌ای باقی می‌ماند و به همکاری ادامه می‌دهد.»

پاسخ وزیر به انتقادهای داخلی

در پی امضای توافق قاهره میان ایران و آژانس در داخل کشور برخی چهره‌های سیاسی آن را مغایر با مصوبه مجلس مبنی بر تعلیق همکاری با آژانس دانستند و همین مخالفت‌ها بحث‌های تازه‌ای را در محنه سیاسی تهران به راه انداخت. سیدعباس عراقچی در برابر این انتقاده‌ها تأکید کرد که متن امضا شده کاملاً منطبق با الزامات قانونی و مصوبه مجلس است. او در پاسخ به کسانی که به پیش‌نویس توافقی منت‌نشرشده استناد می‌کردند، گفت متنی که دست به دست می‌شود احتمالاً یکی از نسخه‌های اولیه ارائه شده از سوی آژانس است؛ متونی که در هر مذاکراتی به‌طور طبیعی شکل حداکثری دارد و در جریان چانه‌زنی‌ها تغییرات اساسی می‌یابد. به تعبیر او فاصله میان آن پیش‌نویس‌ها با متن نهایی از زمین تا آسمان است. وزیر امور خارجه با انتقاد از انتشار چنین متونی در فضای عمومی خاطر نشان کرد که ملاک، متن نهایی است؛ متنی که به گفته او همه دغدغه‌های امنیتی ایران و نکات مورد تأکید مجلس را در خود جای داده است. عراقچی یادآور شد که تجربه‌های تلخ و پرچالش سال‌های گذشته راهنمای اصلی تیم مذاکره‌کننده در رسیدن به این توافق بوده و هر اقدام آینده آژانس نیز تنها پس از بررسی در شورای عالی امنیت ملی و لحاظ کردن نگرانی‌های امنیتی کشور انجام خواهد شد.

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش

برش